

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 24. jūnijā
(OR. en)

10141/21

ECOFIN 633
SOC 415
BUDGET 13
STATIS 28

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepri. dok. Nr.:	8743/21
Temats:	Padomes secinājumi par fiskālās stabilitātes problēmām, ko rada sabiedrības novecošana

Pielikumā ir pievienoti Padomes secinājumi par publisko finanšu stabilitāti, ņemot vērā sabiedrības novecošanu; Padome secinājumus pieņēma 3803. sanāsmē, kas notika 2021. gada 18. jūnijā.

PADOMES SECINĀJUMI PAR FISKĀLĀS STABILITĀTES PROBLĒMĀM, KO RADA SABIEDRĪBAS NOVECOŠANA

Padome (*ECOFIN*):

1. UZSVER, ka sabiedrības novecošana rada nopietnu izaicinājumu publisko finanšu ilgtermiņa stabilitātei, ko vēl vairāk pastiprina valsts parāda līmeņa ievērojama palielināšanās pēc Covid-19 pandēmijas krīzes. Ņemot vērā augsto nenoteiktības līmeni pašreizējā situācijā, sagaidāms, ka parāda līmenis kādu laiku saglabāsies augsts. UZSVER, ka īpaši svarīgi ir nodrošināt, lai fiskālajā politikā tiktu ņemti vērā fiskālās stabilitātes riski, kā arī atveseļošanas stāvoklis. PIEKRĪT – kamēr veselības krīze nav beigusies un kamēr nav sākusies stabila atveseļošana, joprojām ir nepieciešams aizsargāt mūsu ekonomiku, izmantojot nepieciešamo fiskālā atbalsta līmeni. Lai nodrošinātu ilgāka termiņa fiskālo stabilitāti, ir svarīgi atbalstīt saimniecisko darbību un mazināt krīzes ietekmi, izmantojot savlaicīgus, pagaidu un mērķtiecīgus pasākumus, un būtu jāizvairās no fiskālā atbalsta priekšlaicīgas atcelšanas APSTIPRINA, cik svarīgas ir vērienīgas reformas un ienesīgi ieguldījumi potenciālās izaugsmes atbalstam un cik svarīgi ir pilnībā izmantot iespējas, ko piedāvā Atveseļošanas un noturības mehānisms un citi *Next Generation EU* komponenti.
2. APSTIPRINA 2021. gada ziņojumu par novecošanu: ekonomikas un budžeta prognozes ES dalībvalstīm (2019–2070), ko sagatavojuši Ekonomikas politikas komiteja (Darba grupa novecošanas jautājumos) un Komisijas dienesti (*ECFIN* ĢD), pamatojoties uz kopīgi saskaņotu metodoloģiju un pieņēmumiem. Saskaņā ar iepriekšējiem ziņojumiem prognozes 2021. gada ziņojumā par novecošanu aptver publiskos izdevumus, kas ir saistīti ar novecošanu (pensiju, veselības aprūpes, ilgtermiņa aprūpes un izglītības jomā).

3. VĒRŠ UZMANĪBU uz galvenajām atziņām, kas izriet no 2021. gada ziņojuma par novecošanu:

- Tiek prognozēts, ka vecumatkarības koeficients Eiropas Savienībā strauji pieaugs ilgtermiņā – pašlaik uz katru personu, kas vecāka par 65 gadiem, ir trīs darbspējas vecuma personas, taču 2070. gadā to skaits būs mazāks par divām personām. Pastāvīgi pieaugošais paredzamā mūža ilgums jo īpaši veicinās iedzīvotāju "nosirmošanu", savukārt dzimstības rādītāji saglabāsies krietni zem dabiskās atražošanās rādītāja, un prognozētās neto migrācijas plūsmas nebūs pietiekamas, lai kompensētu iedzīvotāju skaita samazināšanās un novecošanās tendenci.
- Paredzamais darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazinājums nozīmē, ka ilgtermiņā darba ražīgums kļūst par vienīgo potenciālā IKP pieauguma virzītājspēku. Tiek prognozēts, ka Eiropas Savienībā kopumā vidējais IKP pieaugums gadā laikposmā no 2019. līdz 2070. gadam pamatscenārija gadījumā saglabāsies visnotaļ stabils – 1,3 %, pieņemot, ka kopējās faktoru produktivitātes (KFP) pieaugums ievērojami palielināsies. Saskaņā ar scenāriju, kurā produktivitātes pieaugums ir mazāks, tiek lēsts, ka Eiropas Savienībā vidējais IKP pieaugums gadā būtu 1,1 %. Tajā pašā laikā izaugsmes potenciāls ievērojami atšķiras starp dalībvalstīm.
- Tiek prognozēts, ka kopējie publiskie izdevumi, kas ir saistīti ar novecošanu, laikposmā no 2019. gada līdz 2070. gadam Eiropas Savienībā palielināsies par 1,9 procentpunktiem no IKP, 2070. gadā sasniedzot 25,9 % no IKP, tomēr starp valstīm būs lielas atšķirības. Saskaņā ar scenāriju, kurā produktivitātes pieaugums ir mazāks (zemāka KFP pieauguma scenārijs), laikposmā no 2019. gada līdz 2070. gadam tie palielinātos par 2,4 procentpunktiem no IKP, 2070. gadā sasniedzot 26,4 % no IKP. Saskaņā ar scenāriju, kurā ņemtas vērā ar demogrāfiju nesaistītas izmaksas un citi faktori saistībā ar izdevumiem par veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, pieaugums sasniegtu 4,9 procentpunktus no IKP. Tiek prognozēts, ka kopējie publiskie izdevumi, kas ir saistīti ar novecošanu, pamatscenārija gadījumā eurozonā pieaugs par 1,7 procentpunktiem no IKP, zemāka KFP pieauguma scenārija gadījumā – par 2,2 procentpunktiem no IKP un scenārijā, kurā ir lielāks (ar demogrāfiju nesaistīts) izdevumu par veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi pieaugums, – par 4,4 procentpunktiem no IKP.

- Tiek prognozēts, ka laikposmā līdz 2045. gadam valsts pensiju izdevumi pieaugs par 1,1 procentpunktu no IKP un pēc tam, līdz 2070. gadam, samazināsies par 1 procentpunktu līdz līmenim, kas ir tuvu sākumpunktam (11,7 % no IKP Eiropas Savienībā). Tomēr gadījumā, ja piepildīsies nelabvēlīgāki demogrāfiskie vai makroekonomiskie pieņēmumi, prognozētie pensiju izdevumi varētu būt lielāki. Piemēram, saskaņā ar zemākas produktivitātes pieņēmumu (zemāka KFP pieauguma scenārijs) tiek prognozēts, ka pieaugums līdz 2045. gadam būs 1,3 procentpunkti no IKP, un pensiju izdevumi 2070. gadā sasniegs 12,2 % no IKP. Situācija dalībvalstīs attiecībā uz šo aspektu arī ir ļoti dažāda atkarībā no atšķirībām sabiedrības novecošanas pakāpē un laikā, IKP pieauguma izredzēm, konkrētām valstu pensiju sistēmu īpatnībām un jo īpaši – panākumiem strukturālo reformu īstenošanā.
- Tiek prognozēts, ka pamatscenārija gadījumā, atspoguļojot galvenokārt iedzīvotāju skaita izmaiņas, valsts izdevumi veselības aprūpes un ilglaicīgas aprūpes jomā Eiropas Savienībā palielināsies par 2 procentpunktiem no IKP un 2070. gadā sasniegs 10,3 % no IKP. Ņemot vērā iespējamās turpmākās norises ar demogrāfiju nesaistītu izmaksu jomā attiecībā uz izdevumiem par veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, prognozētais pieaugums izdevumiem par aprūpi būtu ievērojami lielāks – 4,9 procentpunkti no IKP.
- Ņemot vērā ārkārtējo nenoteiktību attiecībā uz IKP pieaugumu pēc Covid-19 krīzes, ir aprēķināti divi papildu prognožu scenāriji, kur pirmajā ir pieņemts, ka prognozes perioda pirmajos gados atveseļošana kavēsies, savukārt otrajā ir pieņemta ilgstoša zemāka IKP izaugsme, ja krīzei ir strukturāla ietekme, jo īpaši uz darbaspēku.

4. ATKĀRTOTI APSTIPRINA, ka, risinot publisko izdevumu, kas ir saistīti ar novecošanu, prognozēs uzsvērtās problēmas, dalībvalstīm būs jāveic papildu politikas pasākumi, lai risinātu ar konkrētām valstīm saistītas problēmas. AICINA dalībvalstis novērst novecošanas radītās ekonomiskās un budžeta sekas, palielinot nodarbinātības līmeni un produktivitāti, tostarp novēršot dzimumu nevienlīdzību darba tirgū, pielāgojot pensiju, veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes sistēmas. AICINA dalībvalstis īsteno Eiropas pusgada ieteikumus attiecībā uz publisko finanšu stabilitāti, tostarp saistībā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.

5. PAUŽ GANDARĪJUMU par to, ka lielākajā daļā valstu pēdējo desmit gadu laikā veiktajām pensiju reformām ir bijusi pozitīva ietekme, ierobežojot publisko izdevumu dinamiku un palīdzot palielināt vidējo pensijas vecumu. UZSVER, cik svarīgs ir holistisks skatījums gan uz finanšu stabilitāti, gan pensiju sistēmu atbilstību. Šajā sakarā gaidāmais 2021. gada ziņojums par pensiju pietiekamību papildina 2021. gada ziņojumu par novecošanu. ATZĪMĒ, ka reformu apjoms vairākās valstīs tomēr joprojām nav pietiekams, lai ierobežotu publisko izdevumu pieaugumu pensijām, kas jau tagad ir augstā līmenī, un pauž bažas par to, ka dažos gadījumos iepriekš veiktās reformas ir tikušas atceltas. NORĀDA, ka atcelšanas riskus var atbilstīgi mazināt, ja uz nākotni vērstas reformas ir izstrādātas, lai nodrošinātu valstu atbildību. UZSVER, ka dalībvalstīm vēl ir jāveic dažāda mēroga turpmāki pasākumi faktiskā pensionēšanās vecuma palielināšanai, cita starpā izvairoties no priekšlaicīgas darba tirgus atstāšanas, veicinot aktīvas vecumdienas, pastiprinot stimulus palikt darba tirgū un stiprinot pensiju sistēmas ilgtspējas aspektus, piemēram, sasaistot pensionēšanās vecumu vai pensiju pabalstus ar paredzamo mūža ilgumu. Ir jāizvairās veikt pasākumus, ar kuriem atceļ jau uzsāktas ilgtspēju stiprinošas reformas.
6. ATKĀRTOTI APSTIPRINA, ka tāpēc īpaši svarīgi ir sasniegt abus saistītos mērķus, proti, nodrošināt fiskālo stabilitāti un kvalitatīvu veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu pieejamību visiem, uzlabojot veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmu lietderību un efektivitāti. Šajā sakarā veselības sistēmu noturības stiprināšanā būtiska nozīme ir ieguldījumiem profilaksē un primārajā veselības aprūpē. UZSVER, ka Covid-19 krīze ir arī akcentējusi, cik svarīgas ir reformas un ieguldījumi veselības aprūpē, tostarp nolūkā palielināt spēju reaģēt uz krīzēm un sagatavotību tām.
7. AICINA Komisiju, veicot analīzi un budžeta uzraudzību, ņemt vērā šīs atziņas attiecībā uz novecošanas radītajām problēmām, kā arī ņemt vērā to ietekmi visās attiecīgās ekonomikas politikas koordinācijas jomās Eiropas Savienībā.
8. AICINA Komisiju līdz 2022. gada sākumam, izmantojot šīs visaptverošās un salīdzināmās atjauninātās prognozes, sagatavot savu regulāro padziļināto novērtējumu attiecībā uz publisko finanšu stabilitāti. Savukārt Ekonomikas politikas komitejai, pamatojoties uz minēto novērtējumu, būtu jāsniedz ziņojums Padomei.

9. UZSVER, cik svarīga ir pārredzama un aktīva informācijas apmaiņa starp *Eurostat* un valstu statistikas iestādēm visos prognožu par iedzīvotājiem sagatavošanas posmos. AICINA *Eurostat* uzskatīt iedzīvotāju skaita prognozes par prioritāti un nodrošināt šim mērķim pietiekamus resursus, kā arī vēl vairāk uzlabot ziņošanu Ekonomikas politikas komitejai, nodrošinot, ka prognozes par iedzīvotājiem ir kvalitatīvas un pareizas, pilnībā ievērojot *Eurostat* un valstu statistikas iestāžu neatkarību. AICINA Ekonomikas politikas komiteju un Komisiju, pamatojoties uz jaunajām prognozēm par iedzīvotājiem, kuras vēlākais līdz 2023. gada martam jā sagatavo *Eurostat*, līdz 2024. gada vasarai atjaunināt analīzi par sabiedrības novecošanas ietekmi uz ekonomiku un budžetu.
-